

uz nepresušno nadahnuće kulture i misao vodilju: Kristovu muku i uskrsnuće. Ansambl »Insurrectio« čine: Josipa Bilić, sopran; Matej Vukić, truba; Katarina Kutnar, violina; Marta Stanec, violina; Marta Balenović, viola; Stin Martin Lebar, violončelo i Franjo Bilić, čembalo, koji je i umjetnički voditelj. U programu koji je trajao sat vremena kroz sarajevsku katedralu razlijevale su se skladbe poznatih svjetskih skladatelja Händela, Lullyja i Bacha kao i tradicionalna uskršna pjesma *Kraljice neba, raduj se!*

»Napretkovu« svečanomu uskrsnomu koncertu nazočili su, između ostalih, veleposlanik RH u BiH mr. sc. Ivan Sabolić sa suprugom, vrhbosanski nadbiskup u miru Vinko kardinal Puljić, predsjednik ŽKPHD-a »La Benevolencija« Vladimir Andrlje, predsjednik SPKD-a »Prosvjeta« Nedeljko Masleša te počasni predsjednik »Napretka« mons. Franjo Topić.

Koncert je bio pravi glazbeni događaj koji je nesumnjivo obogatio glazbeni život Sarajeva i proslavu najveće kršćanske svetkovine, Uskrsa.

<https://www.ktabkbih.net/>

NOVA ZBIRKA LATINSKIH SKLADBI BLAŽENKA JURAČIĆA

Zbirka moteta *a capella* hrvatskoga skladatelja Blaženka Juračića pod nazivom *Iubilate Deo, omnis terra* kapitalno je djelo duhovne zbornice literature i sastoji se od 65 sakralnih skladbi koje je skladatelj razdijelio u sedam tematskih kategorija: 1. »O« moteti (četiri skladbe), 2. Moteti »per annum« (28 skladbi), 3. Marijanski moteti (16 skladbi), 4. Sekvencije (četiri skladbe), 5. Himni (osam skladbi), 6. Korizmeni psalmi (tri skladbe) i 7. Hommage a Bach (jedna skladba).

Riječ je o skladbama za mješoviti, ženski i muški zbor, jednostruki i dvostruki, u četiri skladbe i uz soliste. Većina skladbi napisana je bez posebno ista-

knutih solističkih dionica osim u slučaju skladbi *Voce mea; Veni Sancte Spiritus; Jesu Salvator Saeculi; Attende Domine*, no primjetno je da skladatelj često gotovo solistički tretira pojedine zbornice dionice, što otvara mogućnost dirigentima da ovisno o potencijalu ansambla u pojedinim frazama reduciraju broj pjevača te tako naglase dinamički naznačene kontrastne dijelove putem solo i tutti rješenja.

Novoobjavljena zbirka odiše dubokom pobožnošću koja, neopterećena potrebom za svakom vanjskom dopadljivošću, pronalazi uporište u tradicionalnoj, gotovo arhaičnoj zvučnosti, smisleno redizajniranoj upotrebom suvremenih skladateljskih i zborničkih tehnika.

Svojom potragom za vječnom melodijskom s obilježjima suvremenosti, skladatelj Blaženko Juračić obogaćuje hrvatsku zborničku literaturu djelima svestremenosti i ljepote koja će zasigurno živjeti na repertoaru brojnih zborničkih ansambala. (Iz recenzije izv. prof. art. dr. sc. Antoanete Radočaj-Jerković)

O NOVOM IZDANJU TRPLJENJE NAŠEGA GOSPODA JEZUSA KRISTUSA

Ovogodišnje je korizme *Zavod za cerkveno glasbo* u Sloveniji pripremio novu publikaciju muke, izdanje *Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa*, u kojoj se u cijelosti i dosljedno rabi tekst iz sadašnjega izdanja lekcionara na slovenskom jeziku (1999./2000.).

Među liturgijskim knjigama koje se rabe za slavlje Velikoga tjedna postoji posebno izdanje napjeva o Muci Gospodnjoj *Passio Domini nostri Iesu Christi*, koje je 1989. izdala *Kongregacija za bogoštovlje*. Budući da spomenuta liturgijska knjiga ne postoji na slovenskom jeziku, *Zavod za cerkveno glasbo* pripremio je priručnik koji može služiti za dobar i pobožan navještaj Muke.

Sadržaj su pregledala tri recenzenta, a poslan je i slovenskoj Liturgijskoj komisiji, gdje su ga pregledali njihovi stručni suradnici i podijelili ocjenu *nihil obstat*. Na temelju te ocjene Slovenska biskupska konferencija dala je suglasnost (*imprimatur*) za objavljivanje i javnu upotrebu u bogoslužju.

Što je Muka

Izveštaj o mucu Gospodina Isusa Krista naziva se i *pasija* (u slovenskom jeziku *pasijon*, što je slovenski oblik latinske riječi *passio* – *muka*). Iako se u slovenskom kolokvijalnom jeziku najčešće rabi izraz *pasijon*, u toj publikaciji dosljedno se rabi izraz *Trpljenje (Muka)* kao kraći naziv za *Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa (Muka našega Gospodina Isusa Krista)*.

Muku su potanko opisala sva četiri evanđelista, a pjevamo ju ili čitamo u liturgiji Velikoga tjedna: od liturgijske obnove lekcionara 1969. na Cvjetnicu u trogodišnjem ciklusu svake godine pjevamo ili čitamo jednoga od sinoptičkih evanđelista (u godini A po Mateju, u godini B po Marku i u godini C po Luki), a na Veliki petak uvijek Muku po Ivanu.

Napjev za Muku sastavljen je iz tri glavne melodijske formule, svaka je namijenjena jednomu od trojice đakona koji pjevaju Muku: pripovjedaču ili kronistu (u izvorniku *Chronista*), Kristu (u izvorniku *Christus*) i đakonu koji pjeva riječi svih ostalih osoba i mnoštva (u izvorniku *Synagoga*). Napjevi imaju neke zajedničke značajke, no međusobno se razlikuju po melodijskim formulama, ali i po registru: pripovjedač je u srednjem registru, Krist u donjem, osobe i svjetina u gornjem registru.

Navještaj Muke

Muku naviještaju đakoni, svećenici ili čitači; u posljednjem slučaju Kristove riječi pridržane su svećeniku. Dokumenti koji su pratili tipsko izdanje Muke (uvod u liturgijsku knjigu *Passio Domini nostri Iesu Christi* i dokument *Paschalis Solle-*

mnitatis odnosno *Okružnica o pripravi i slavljenju Vazmenih blagdana*) nedvojbeno propisuju da je uključivanje čitača laika u čitanje Muke dopušteno, ali nema prednost pred uključivanjem svećenika, ako su nazočni i mogu pjevati.

Iako liturgijske knjige tradicionalno predviđaju da sve uloge pjevaju đakoni, ponedje (i u Vatikanu) dijelove koje pjeva mnoštvo preuzima zbor, a uloge pojedinačnih osoba zadržava treći đakon. U mnogim krajevima, pa tako i u Sloveniji i Hrvatskoj, običaj je da trećega pjevača nema i ulogu publike preuzima zbor, a pojedine uloge (Petar, Juda...) pjevaju pjevači zbora.

Oblik izdanja u 7 svezaka

Sve te zakonitosti pjevanja uvjetovale su oblik izdanja u 7 svezaka. Prva je cjelina sastavljena od 3 knjige u tvrdom uvezu: za ulogu *Pripovjedača*, za ulogu *Krista* te za *Osobe i svjetinu*, a svaki svezak sadrži sva četiri evanđelja (Matej, Marko, Luka i Ivan). U svakom svesku pojedina uloga ima notirano samo ono što joj pripada, a ostatak je zapisan bez nota.

Svesci su tiskani na bezdrvnom nepremaznom papiru, dvobojno u offsetnoj tehnici, u crnoj i crvenoj boji; korice su izrađene u tvrdom uvezu, presvučene crvenim platnom i ukrašene klasičnim zlatotiskom. Komplet dolazi u ručno izrađenoj kutiji.

Druga cjelina sastoji se od 4 sveska u mekom uvezu (za svakoga od evanđelista zaseban svezak), u kojima se uz gregorijanske napjeve za usklrike svjetine nalaze i četveroglasni napjevi za zbor pripremljeni prema napjevima trojice skladatelja: Alojzija Mava, Ivana Ocvirka i Matije Tomca.

O samom napjevu

Nakon reforme gregorijanskoga pjevanja pape Pija X. u vaticanskom je izdanju Muke (*Cantus Passionis Domini nostri Iesu Christi secundum Matthaeum, Marcum, Lucam et Joannem. Romae: Typis polyglottis Vaticanis, 1917.*) objavljen na-

pjev koji je korišten i u novom slovenskom izdanju. Zanimljivo je primijetiti da Hrvatski crkveni kantual, iako izdan 17 godina nakon vatikanskoga izdanja i promjene melodije Muke, zadržava stariji melizmatško bogatiji napjev. Taj se napjev očuvao i u novijim hrvatskim izdanjima Muke (Institut za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1988.; maestro Miroslav Martinjak, 2015.), dok u slovenskim izdanjima iz 20. st. nalazimo samo obnovljeni napjev iz 1917.

Liturgijska reforma 1969. promijenila je službeni latinski tekst, koji više nije tekst Vulgate, nego Nove Vulgate, klasični latinski prijevod temeljen na hebrejskom i grčkom biblijskom tekstu. Te promjene dovele su do potrebe za revizijom melodija koje su se morale prilagoditi novim tekstovima. Tipško (do danas i jedino) latinsko izdanje Muke dobili smo tek 1989., a to donosi dva napjeva: prvi na C (do), a drugi na A (la): prvi (C) je prije spomenuti napjev iz 1917., a drugi su djelomično pripremili cisterciti 1959. (dva od četiri evanđelista), dok je tipško izdanje donijelo oba napjeva za sva četiri evanđelista. U slovenskom smo izdanju priredili samo prvi napjev.

Budući da se opseg liturgijskoga teksta znatno promijenio prije i tijekom izdavanja posljednjih liturgijskih knjiga, to posljedično ograničava upotrebu glazbe nastale u prošlosti: 1955. skraćeni su počeci Muke po Mateju, Marku i Luki, ali nekoliko redaka vratilo se 1969. Iste je godine dodano nekoliko redaka na kraju sinoptičkih evanđelja, što znači da bi za korištenje velikih polifonih skladba (Palestrina, Victoria...) u liturgiji bilo potrebno po uzoru originala skladati dodatne retke za svjetinu. Sličan problem susrećemo i kod starijih slovenskih napjeva za svjetinu koji uključuju samo tekstove Muke po Mateju i Muke po Ivanu – te dvije Muke su se do 1969. pjevale na Cvjetnicu (Matej) i Veliki petak (Ivan), a nedostaju Marko i Luka, kao i naknadno

dodani redci. Trogodišnja rotacija sinoptičkih evanđelja novost je lekcionara iz 1969., prije toga Muka po Marku čitala se na Veliki utorak, a Muka po Luki na Veliku srijedu.

Sve je to utjecalo na izbor uglazbljenih uskljika za svjetinu (turbe). Trebalo je pronaći uglazbljenja zapisana u obliku melodijskih formula, gdje se moglo postaviti na koji bi način skladatelj postavio tekst koji je nedostajao u starijim izdanjima (npr. Mav ili Ocvirk) ili uglazbljenja koja su nastala nakon promjene opsega tekstova Mukâ (kao što je slučaj s Tomcem, gdje je, međutim, ipak bilo potrebno unijeti izmjene u one dijelove teksta koji su se promijenili u novom izdanju lekcionara 1999./2000). Hrvatski bi glazbenici brzo prepoznali poznatu melodiju skladatelja Ivana Ocvirka, koji je rođen u Sloveniji 1883., djelovao je i u Sloveniji i u Hrvatskoj, a umro 1951. u Sisku. Njegovo je uglazbljenje, naime, objavljeno u hrvatskom izdanju Mukâ iz 1988. (Riječ je o uglazbljenom tekstu koji pjeva mješoviti zbor, objavljenom u hrvatskom izdanju Mukâ iz 1988.)

Neke posebnosti novoga izdanja Muke

Uz napjev Muke zapisane u kvadratnoj notaciji, izdanje sadrži opći uvod s opisom razvoja današnjih liturgijskih tekstova Muke, nekoliko pastoralnih uputa za navještaj Muke, prijevod Uvodnih napomena (*Praenotanda*) iz tipškoga izdanja, *ad libitum* napjev »tonus plancatus«, dulji i kraći oblik Muke prema lekcionaru, pasionske grafike Grégoira Hurea i recenzije troje recenzenata: prof. mr. art. Miroslava Martinjaka (KBF, Zagreb), doc. dr. Katarine Šter (ZRC, Slovenska akademija znanosti i umjetnosti, Muzikološki institut) i prof. dr. Matjaža Barba (Filozofski fakultet Univerze u Ljubljani, Muzikološki odsjek).

Za lakše učenje u priručniku su dodane brojčane oznake koje numeriraju svaki glas odnosno ulogu – svaka oznaka

sastoji se od dva dijela: slova koje označava ulogu (P – pripovjedač, O – osobe, M – mnoštvo, križ (+) – Krist) i rednoga broja epizode pojedine uloge. Pripovjedač može uobičajeni zaključak zamijeniti drukčijim napjevom koji nazivamo »tonus planctus« ili »plačući napjev«.

Izvještaj o Muci zapisan je u kvadratnoj gregorijanskoj notaciji, kao što je to uobičajeno u liturgijskim knjigama. Radi lakšega svladavanja vještine čitanja gregorijanskoga notnoga zapisa, na uvodnim stranicama ukratko su objašnjene neke od osnovnih značajki kvadratne notacije.

Nadamo se da će ovo izdanje pomoći da bi pjevani navještaj Muke zaista bio od duhovne koristi svima koji sudjeluju u obredima Velikoga tjedna.

dr. Cecilija Oblonšek
Luka Hrgarek

ZAGREB KONCERT O BLAGDANU SV. MARKA

Sumorno nebo 25. travnja 2023. najavljivalo je kišu, a ja sam tražila drvenu crkvicu kakvu sam na Googleu vidjela. I eto je, ne baš mala, sasvim drvena, kao iz bajke i lijepo okružena stasitim borovima. A gdje su ljudi, da se nisam zabunila? Otvorim vrata i umah me zagrla blaga svjetlost prekrasnih starinskih lusteri, svjetlucanje zlatne i crvene boje, drvenih greda i klupa, ozbiljan pogled sv. Marka s velike oltarne slike i nježan zvuk orgulja. Publika malobrojna, ali jednako zanesena kao i ja. Sjednem i pitam se – sanjam li!? Takav mir, toplina, ljepota, sklad...

A onda je počeo koncert, naravno, gregorijanskom sekvencijom *Žrtvi uskrsnici* Wipa iz Burgundije te djelom Hildegarde iz Bingena *Laus Trinitati*. Mješoviti župni zbor »Sveti Matej« iz istoimene novozagrebačke župe u Dugavama malen je, ali vrlo lijepo usklađen ansambl kojemu je voditelj Tihomir Prša, profesor crkvene glazbe. Čistoća

i ujednačenost glasova odmah pokazuju da su im gregorijanski korali često na repertoaru, što je ljubiteljima crkvene glazbe posebno drago.

Usljedila su zahtjevna višeglasna djela: Palestrine (*Jesu, Rex admirabilis*) i Lukačića (*Cantabo Domino*) koja su pokazala jasno uvježbane dionice uz ugodan solistički glas sopranistice Nade Carević. No ipak treba posebno izdvojiti dvije skladbe, bisere sakralne glazbe: *Laetamini in Domino* Vinka Jelića i Händelovu *How beautiful are the feet* iz »Mesije« u kojima je poznata zagrebačka solistica Jelica Bojić svojim jasnim, zvonkim i prelijepim glasom pvela publiku u nebeske sfere... Zbor odličan, intonativno precizan, čist, harmonijski usklađen i sofisticiran.

Između svih tih divnih zbornih skladba izmjenjivala su se pomno odabrana djela na orguljama: *Voluntary in a* engleskoga renesansnoga skladatelja Orlanda Gibbonsa, Bachova *Simfonija 10 in G*, Greenov *Allegro*... U nekim su djelima orgulje nježna, rajski prozračna zvuka, a onda snažne, moćne, upravo kraljevske – toliko bogate da sam se nemalo iznenadila kada sam ih izbliza vidjela – malene, sa samo jednim manualom! Ali majstorski restaurirane (naravno – Heferer!) i pod prstima vrsnoga orguljaša.

Za kraj koncerta dirigent nas je počastio i odabirom djela novijega doba: Anđelka Igreca *Čuvaj me jer se tebi utječem*, Božidara Antolića *Zemlja uzdrhta* i Scholefielda *Tvoj dan se, Bože, bliži kraju* u kojima je cijeli ansambl pokazao svoje umijeće i skladnu razigranost u stilski raznovrsnim skladbama.

Svakako treba izdvojiti vodeću osobu ansambla: Tihomir Prša – orguljaš, zborovođa i pjevač. Tako znalački i prigodno odabran program, odlično uvježban, topao odnos s ansamblom! Ne sjećam se kada sam tako osjetila stapanje glazbe i ambijenta, dirigenta i ansambla, publi-